

שמשמעות "מנהג" היא, שתורת מנהג יש בדבר, ומנהג כשר הוא.

ומאן דאמר: "נהגו העם כרבי מאיר", סובר שאף אם בא אדם לשאול כיצד לנהוג, **אורווי לא מורינן** [אין מוריין לו לישא כפין]. **ואי עבד — עבד** [ואם נשא כפיו מדעתו, עשה], **ולא מהררינן ליה** [ואין מחזירין אותו. כלומר, אין אומרים לו שלא לעשות כן].

שמשמעות "נהגו" היא, שנהגו כך מדעתם, אבל מנהג זה אינו עיקר.

ורב נחמן אמר: הלכה כרבי יוסי. שבתפילת מנחה אין נושאין כפיהן, ובתפילת נעילה — נושאין.

ומסיקה הגמרא: **והלכה כרבי יוסי.**

היות וכך היא ההלכה, שאין נושאין כפים בתפילת מנחה ביום התענית, עלינו לבאר, **האידינא, כיום, מאי טעמא פרשי כהני ידייהו**

במנחתא דתעניתא [למה הכהנים נושאין כפיהם במנחה שבתענית]??

מבאר הגמרא: **כיון דסמוך לשקיעת החמה קא פרשי** [כיון שכיום נוהגים להתפלל מנחה בתענית רק סמוך לשקיעת החמה, ואז נושאין הכהנים כפיהם, ולא כבכל יום, שמתפללים מנחה מיד בזמנה, משש שעות ומחצה ולמעלה] — **כתפילת נעילה דמאי** [דומה תפילת מנחה זו לתפילת נעילה, שזמנה הוא עם שקיעת החמה], ולכן אין חשש שיבואו לישא כפים בתפילת מנחה כל השנה, שהרי אין תפילת התענית דומה לתפילות כל השנה (1588).

ועתה חוזרת הגמרא לבאר את הענין שהוזכר כאן כדרך אגב, ששכור אסור בנשיאת כפים.

דבולי עלמא מיהת [על כל פנים, כולם, כל התנאים וכל האמוראים שהוזכרו לעיל] **סוברים ששכור אסור בנשיאת כפים.**

לכהן משרת, כדלקמן.

מתפללים, אין פורסים כפיהם במנחה, אלא רק בנעילה. עיין שם.

ועיין **בריטב"א** שהאריך בענין, ומסקנתו שאין נשיאת כפים במנחה של יום הכפורים. וכתב, שמפני כך, נהגו במקצת המקומות שאין אומרים בברכת עבודה של תפלת המנחה "רצה ה' אלהינו", אלא רק "אישי ישראל ותפלתם". ובנעילה, שיש שם ברכת כהנים, אומרים "רצה". והיינו משום שהם סוברים שאין לומר "רצה" אלא בתפילה הראויה לנשיאת כפים. ולכן, אף בשאר ימים אין אומרים "רצה" במנחה. ויש נוהגים להיפך, וסברתם, שכל מקום שהיה קרבן כנגד אותה תפלה, אומר "רצה". ורק בתפלה שאין כנגדה קרבן, אומרים "אישי ישראל". וסיים: "וכן עיקר וידוע לבעלי האמת".

1588. **הראב"ד** מפרש, שלכן ביום הכפורים, שיש בה תפילת נעילה, נושאים הכהנים כפיהם בתפילת נעילה, ולא בתפילת המנחה. וכן כתב **הרמב"ם**.

הרמב"ן הקשה על דבריהם. ומסקנתו, שלפי משמעות הגמרא, צריכים הכהנים לישא כפיהם ביום הכפורים גם במנחה וגם בנעילה.

אמנם כתב, שיתכן שהגמרא מדברת דווקא בשאר תעניות, שכפי שאמרנו לעיל, מעיינים בתקנת העיר עד חצי היום, ולאחר מכן קורין ומפטירין ומאריכים בכ"ד ברכות וכו'. אבל ביום הכפורים, שמיד כשמגיע זמן המנחה —

מנחני מילי [מנין אנו למדים דבר זה]?

אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כתוב בתורה, שציוה הקדוש ברוך הוא לבני אהרן: "כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' וגו'". כאן נצטוו הכהנים לברך את ישראל בכרכת כהנים.

ובסמוך לציווי זה, בתחילת אותו פרק, נאמר דין נזיר: "איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר וגו'".

ועתה, למה נממכה פרשת כהן מברך — לפרשת נזיר?

לומר לנו וללמדנו: מה נזיר — אסור ביין [כפי שנאמר בו: "מיין ושכר יזיר"], אף כהן מברך — אסור ביין. שאם הוא שכור, אסור לו לברך.

מתקופה לה [התקיף והקשה על דבריו] אבוח דרבי זירא [אביו של רבי זירא], ואמרי לה אושעיא בר זבדא [ניש אומרים, שזה שהקשה היה אושעיא בר זבדא]:

אי, אם כך, שלמדים דין כהן מברך מדין נזיר, שמא נוסיף ונלמד כהן מגזיר כך: מה

נזיר [כשם שנזיר] אסור אף בחרצן [גרעין] של גפן, ולא רק ביין עצמו, כפי שנאמר "מחרצנים ועד זג לא יאכל", אף כהן מברך יהא אסור בחרצן?!

אמר רבי יצחק: אי אפשר לומר כך. כי אמר קרא [אמר הכתוב]: "ביום ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי וגו' לשרתו ולברך בשמו". מכך שנסמך כהן משרת, העובד עבודה בבית המקדש — לכהן שנושא כפיו ומברך את ישראל, אנו למדים שדינו של כהן מברך דומה לדינו של כהן משרת.

וכך נלמד מהיקש זה: מה כהן משרת — מותר בחרצן, שהרי נאמר בו "יין ושכר אל תשת וגו' בבואכם אל אהל מועד", הרי לנו שאסור דווקא בשתיית יין, ולא באכילת חרצנים —

אף כהן מברך — מותר באכילת חרצן, ואסור רק בשתיית יין (1589).

המשיך אביו של רבי זירא ושאל: אי, אם כך, שהוקש כהן מברך לכהן משרת, נוסיף ונלמד כהן מברך מכהן משרת כך: מה כהן משרת — בעל מום לא, שכהן בעל מום פסול לעבודה, אף כהן מברך — בעל מום

א-כז

בתענית, אף שאין בה שכרות — אטו כל יומא, והרי אין גזרין גזירה לדרבנן! והביא, שבאמת הרמב"ם [בהלכות תפלה פרק ט"ו הלכה ד'] כתב סתם שהוקש לשירות. משמע שהוא מדאורייתא. עוד הביא, שבספר פתח עינים להחיד"א כתב, שהראב"ד גורס בגמרא: "אלא אמר קרא לשרתו כו'", והיינו, שחזר בו הש"ס מהלימוד מנזיר. עיין שם.

1589. הקשה השפת אמת, אם למדים מההיקש של "לשרתו ולברך בשמו", לשם מה נצרך הלימוד מנזיר? וביותר קשה, שהגמרא כאן מסיקה שאסמכתא היא, ומשמע שמדאורייתא אין איסור לשיכור לברך. והרי אם למדים מכך שהוקש כהן מברך לכהן משרת, מצינו בכמה מקומות היקש זה, ובתוספות במסכת סוטה [לח א] כתבו שלעיכובא הוא! עוד הקשה, אם אינו אלא איסור דרבנן, למה גזרו כל כך, לאסור במנחה משום ששכרות שכיחא, וגזרו גם

לכהן משרת ולנזיר באופן שמקילים על הכהן המברך], שאינו אסור באכילת חרצן, ואין מום פוסל בו,

אדרבה, **אקיש לחומרא** [נקיש לחומרא], ונאמר שכשם שנזיר אסור באכילת חרצן, כך כהן מברך אסור. וכשם שמום פוסל בכהן משרת, כך מום פוסל בכהן מברך!

אמר לו רבי יצחק: באמת מה שאסור לכהן לישא כפיו כשהוא שכור, אין זה דין תורה, אלא תקנת חכמים.

ומה שלמדנו דבר זה מהיקש לכהן משרת — **אסמכתא ניהו מדרבנן** [הסמיכו חכמים דינם על דברי תורה] (1591). והיות ומקור הדין הוא תקנת חכמים, עלינו להקיש לקולא, כדי שהדין יתאים ללימוד מהפסוק. והיינו, שאין מום פוסל בכהן מברך, ואין אסור באכילת חרצן.

שנינו במשנתנו: **אלו הן מעמדות לפי**

לא, ויהא כהן בעל מום פסול מלברך ברכת הכהנים! (1590)

אמר לו רבי יצחק: **הא איתקש לנזיר** [הרי הוקש כהן מברך לנזיר]. וכשם שבנזיר אין פסול של בעל מום, כך כהן אינו פסול מלברך אם הוא בעל מום.

אמר לו אביו של רבי זירא: יוצא מדבריך, שהתורה הקישה כהן מברך גם לנזיר וגם לכהן משרת, אבל לא נאמר לאיזה ענין הוקש לזה, ולאיזה ענין — לזה.

ואתה קובע ואומר, שכהן מברך הוקש לכהן משרת — לענין שאינו אסור באכילת חרצן. ולנזיר — לענין שאין מום פוסל בו. למרות שבעצם אפשר להקיש גם להיפך, וללמוד מכהן משרת שבעל מום פסול, ומנזיר — שאסור באכילת חרצן.

ותמוה הדבר! **מאי חזית דמקשת לקולא** [מה ראית, מנין אתה מוכיח זאת, שיש להקיש

1590. באמת מצינו בהלכה [שו"ע אורח חיים סימן קכ"ח סעיף ל', עיין שם], שכהן שיש בו מום בפניו או בידיו — לא ישא כפיו, אבל אין זה איסור דאורייתא, מחמת ההיקש לכהן משרת, אלא כדי שלא יסתכלו בו העם, ויסיחו דעתם מהברכה. ומטעם זה, אם היה דש בעירו — מותר. וכן אם נוהגים הכהנים לשלשל את הטלית על פניהם וידיהם — מותר.

1591. **רבינו גרשום** כתב, שההיקש לנזיר ולמשרת — מדרבנן הוא, ולכן מקשים לקולא. וכעין זה כתב **רבינו חננאל**, שאותה דרשת סמוכין — מדרבנן היא, ולכן דורשין לקולא.

המאירי מביא שהמפרשים מקשים, הרי ההיקש אחד מ"ג מידות הוא, ותורה גמורה

היא!

וכתב, שגדולי המפרשים טרחו בשאלה זו. וכתבו, שההיקש הגמור הוא כשיצא לנו דין אחד של איסור וכיוצא בו בשני עניינים [כלומר, אותו ענין בשני לשונות], בכל אחד במקומו, ואחר כך הוציאן כאחד [שנתפרש אותו ענין במקום אחד לבד], בכגון זה מקישינן מהם לאיזה ענין המפורש באחד מהם — שלא נתפרש באחר, הואיל ומכל מקום עיקר המצוה רמוזה במקום אחר. אבל בענין זה שבכאן, עדיין לא יצא לנו איסור יין לכהן מברך — אלא ממקור זה. ואף על פי שנכתבו שניהם כאחד, אין זה היקש גמור.

אבל **המאירי** עצמו כתב שאין דעתו נוטה ליישוב זה. אלא כך הוא הביאור: כל שהוא למד

שנאמר צו את בני ישראל כו'.

שואלת הגמרא: מאי קאמר [מה כוונת התנא של משנתנו], שפתח ואמר: "אלו הן מעמדות", ולא המשיך באותו ענין, לבאר אלו הן מעמדות, אלא כתב את טעם הדבר: "לפי שנאמר צו את בני ישראל וכו'". מהו ביאור דבריו?

ומבאר הגמרא: הכי קאמר [כך אמר התנא]: אלו הן מעמדות — כפי שיובא להלן במשנה.

ומה הטעם לכך שתיקנו מעמדות —

לפי שנאמר: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי". והואך קרבנו של אדם קרב, והוא אינו עומד על גביו?

התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות.

על כל משמר ומשמר היה מועמד בירושלים, של כהנים ושל לויים ושל ישראלים.

הגיע זמן משמר לעלות, כהנים ולויים עולין לירושלים.

תנו רבנן: עשרים וארבעה משמרות היו בארץ ישראל, ושתים עשרה משמרות היו בעיר יריחו.

ותמהה הגמרא: שתים עשרה משמרות היו ביריחו, מלבד אותן עשרים וארבעה שהיו בארץ ישראל? אם כן נפישן להו טובא [מרובות הן המשמרות הרבה יותר מעשרים וארבעה], שהרי סך כל המשמרות, של ארץ ישראל ושל יריחו, שלושים ושש הן!

אלא על כרחך שכך היא כוונת התנא: עשרים וארבעה משמרות היו בארץ ישראל. שתים עשרה מהן, מאותן עשרים וארבעה, היו ביריחו.

והיאך היה סדר עליית אותן משמרות לירושלים?

כאשר הגיע זמן המשמר [אחד מעשרים וארבעה המשמרות] לעלות לירושלים, היו אנשי המשמר מתחלקין כך:

חצי המשמר היה עולה משאר חלקי ארץ ישראל לירושלים לעבודה.

וחצי המשמר היה עולה מיריחו, כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שעובדים בירושלים. כי אותם כהנים שבאו ממקומות רחוקים לא היו יכולים להביא עמם מים ומזון לצורך שהייתם בירושלים. לכן היה עולה עמהם חצי משמר מיריחו הסמוכה לירושלים, והם היו מביאים איתם מים ומזון לצורך כל בני המשמר (1592).

1592. כך פירש רבינו גרשום. ורבינו חננאל כתב, שחצי המשמר שביריחו שלא עלה לירושלים, היה מספק את צרכי בני המשמר שעלו לירושלים. ובפעם אחרת היו מתחלפים: מי שלא עלה — יעלה עכשיו. ומי שעלה — ישב בביתו ויספק צרכי העולים.

בי"ג מידות, אינו קרוי "מן התורה" — אלא כשנוכח בהדיא שהוא מן התורה. ואף שמצינו מהם בתלמוד שכתוב עליהם שהם מדאורייתא ואינם אלא מדרבנן, פירושם כעין דאורייתא, כדרך חולו של מועד דאורייתא, הלל דראש חודש דאורייתא, וכן הרבה. עיין שם.

שיר מעכבין את הקרבן.

במאי קמיפלגי [במה נחלקין], מה טעם המחלוקת האם כלי שיר מעכבין או לא?

מר, רב יהודה אמר שמואל, **סבר שיעיקר שירה**, אותו השיר ששרים הלויים — **בפה** הוא. וניגון הכלים אינו בא אלא להנעים את קול השרים. ולכן, היות וסוף סוף ישנם לויים ששרים את השיר, אין כלי הנגינה מעכבים.

ומר, רבי שמעון בן אלעזר, **סבר שיעיקר שירה בכלי**. ולכן, אם אין כלי נגינה, אף שהלויים עצמם שרים את שירם, אין הקרבן כשר (1596).

אמר רב יהודה אמר שמואל: כהנים ולויים וישראלים שבאותו מעמד — **מעכבין את הקרבן**. דהיינו, אם לא עלו לירושלים כל אנשי המעמד, כהנים לויים וישראלים, אלא רק חלק מהם, אין הקרבן כשר. שהיות וכולם, כהנים לויים וישראלים, בעלי הקרבן הם, צריך שתהיה לכולם נציגות בשעת הקרבתו (1593).

במתניתא תנא [בברייתא שנינו], **רבי שמעון בן אלעזר אומר: כהנים ולויים** (1594), ואף **כלי שיר** (1595), **מעכבין את הקרבן**. שאם היו לויים ושרו את שירם, אבל לא נגנו בכלי שיר, אין הקרבן כשר.

ואילו לפי רב יהודה אמר שמואל, אין כלי

כל אלה, כהנים לויים וישראלים. וכתב שנראה שכך היא דעת הרמב"ם, שלא הביא דין זה לפסול הקרבן.

1594. כתב היעב"ץ, שצריך בדיקה אם אולי נשמטה כאן מילת "וישראלים" בשגגת המעתיקים או המדפיסים. ועיין במראה כהן.

ובאמת בירושלמי מצינו כך: תני רבי שמעון בן אלעזר: ישראל והכהנים והלויים וכלי שיר מעכבין את הקרבן. שנאמר "כל הקהל משתחווים והשיר משורר וחצוצרות מחצצרים הכל עד לכלות העולה". וכך דורשים את המקרא: "כל הקהל משתחווים" — אלו ישראל. "והשיר משורר" — אלו הלויים. "וחצוצרות מחצצרים" — אלו כהנים. "הכל עד לכלות העולה" — הכל מעכבים את הקרבן. עיין שם.

1595. הוא אבוב, כדאיתא במסכת סוכה [ג ב]. ואבוב הוא חליל. רש"ש.

1596. כך ביאר רש"י. ותוספות כתבו, שנפקא מינה לענין כהנים הפסולים, אם כשרים לשיר או

ומלשון רש"י משמע לכאורה שפירש כך: כל המשמר היה עולה מארץ ישראל. חציו היה עולה לירושלים, וחציו — ליריחו, כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבירושלים. עיין שם.

1593. כך פירש רש"י. ותמה הגבורת ארי, למה צריך שיהא מעמד מכולם, הרי כפי שדי במקצת מישראל למעמד, ואין צריך שיהו רובם, או לפחות קצת מכל שבט, כך נאמר לענין כהנים לויים וישראלים, שאין צריך שיהו שם כולם, אלא אחד מהם יהיה שליח כולם!

וכתב, כי מה שאמר שמואל ששלשתם מעכבים, אין כוונתו משום מעמד, כי באמת די במעמד מאחד מהם. אלא כוונתו שהם מעכבין משום שצריך כהנים להקרבה, לויים לשיר, וישראל למעמד. ואין די בכהנים ולויים, שהם יהיו שלוחים של ישראל, כי היות והם עסוקים בעבודתם, אין ניכר שהם אנשי מעמד.

אבל השפת אמת כתב, שאין הכוונה שהם מעכבים ובלעדיהם יהא הקרבן פסול, אלא שמתעכבים מלהקריב את הקרבן עד שיתאספו

המשמרות] על עשרים וארבעה (1599).

שנאמר: "בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו וימצא בהם גבורי חיל ביעזר גלעד". ובאותם מקראות, העוסקים בדברים שהיו בימי דוד (1600), נמנו עשרים וארבעה משמרות.

מיתבי [הגמרא מקשה קושיה מדברי הברייתא דלהלן, על דברי רב חמא בר גוריא בשם רב]: משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות. ארבעה משמרות מאלעזר, וארבעה — מאיתמר.

בא [באן] דוד ושמואל — והעמידן [והעמידו את מנין המשמרות] על עשרים וארבע.

אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לא בכל הדורות היו הכהנים מתחלקים לעשרים וארבעה משמרות.

אלא, כך היה סדר הדברים:

בתחילה משה תיקן (1597) להם לישראל שמונה משמרות כהונה. ארבעה משמרות ממשפחת אלעזר בן אהרן, וארבעה משמרות ממשפחת איתמר בנו.

בא שמואל בדורו — והעמידן [והעמיד את מנין המשמרות] על שש עשרה (1598).

בא דוד בדורו, כאשר ראה שנתרכו עוד הכהנים, ואין די בחלוקתם לשש עשרה משמרות, והעמידן [והעמיד את מנין

שם. אמנם הרמב"ן שם חולק עליו, וסובר שהיא תקנת הנביאים.

1598. משום שנתרכו הכהנים, וכבר לא היה די בחלוקתם לשמונה משמרות. לכן הוסיף שמואל עוד שמונה משמרות, כדי שבסך הכל יתחלקו הכהנים לשש עשרה משמרות.

1599. כתב הגבורת ארי, דהיינו שאותן שמונה משמרות שהוסיף דוד על של שמואל — היו רק מאלעזר. ושל איתמר עדיין נשארו כתקנת שמואל, שתיקן שיהיו מאלעזר שמונה משמרות, ומאיתמר שמונה. ובכך מתבאר היטב לפי רב המקרא שהגמרא מביאה בסמוך: "בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז", דהיינו כתקנת דוד, שהמשמרות של איתמר נשארו כפי שהיו מתחילה, ורק על אלעזר נוספו עוד שמונה.

1600. ואז כבר לא היה שמואל קיים. ולכן הגמרא מקשה מיד ממה ששינוו בברייתא, שדוד

לא. שאם עיקר שירה בפה, אזי הם כשרים. ואם עיקר שירה בכלי, אזי הם פסולים.

ותמהו הרש"ש והגבורת ארי על דבריהם, היאך אפשר לומר שכהנים יהיו כשרים לשיר, הרי רק לויים כשרים לשיר!

עוד הקשה הגבורת ארי על זה שתלו התוספות שאם עיקר שיר בכלי — צריך כהנים או לויים דווקא, משום שכלי זמר היו קודש, הרי לא בכך תלוי הדבר! אלא, כיון שעיקר שירה בכלי, אי אפשר אלא בלויים, שהם משוררים! אבל אם עיקר שירה בפה, די אפילו בישראל, ואפילו בעבדים. אמנם כתב ליישב בדעת התוספות, שהא בהא תליא. שאם עיקר שירה בפה, אין צריך לקדש את הכלי זמר. ואם עיקר שירה בכלי, הרי הוא כלי שרת, ועל כרחך שצריך לקדש את הכלי. עיין שם.

1597. ברמב"ם בספר המצות [מצוה ל"ן] משמע שעצם חילוק המשמרות הוא דבר תורה. אלא שבאו הנביאים וחלקו אותם לשמונה וכו', עיין

אלעזר ראשים לבית אבות ששה עשר, ולבני איתמר לבית אבותם שמונה". והיינו, שמתחילה היו קבועים שמונה משמרות מבני איתמר, ושמונה מבני אלעזר.

לאחר מכן, כשנמצאו "ראשי הגברים" [האנשים הראויים לעבודה] של בני אלעזר רבים משל בני איתמר, חילקו את הכהנים לעשרים וארבעה משמרות: ששה עשר מהם — מבני אלעזר, שהיו רבים יותר מבני איתמר, ושמונה מהם — מאיתמר.

ואומר [ועוד ראה לדבר, ממקרא אחר]: "בית אב אחד אחז לאלעזר ואחז אחז לאיתמר" (1603).

והיינו, שהוסיפו לאלעזר עוד אחוז [אותו מספר] שהיה תחילה. דהיינו, שהוסיפו לו עוד שמונה משמרות — על אותן שמונה שהיו לו תחילה, כך שביחד היו לו ששה עשרה בתי אב. וזהו "בית אב אחד אחוז לאלעזר", שהוסיפו לו עוד אחוז אחד.

ואילו לאיתמר, אותו אחוז שהיה בתחילה, נשאר אחוז אף עתה. שלא הוסיפו לו דבר. וזהו "אחוז אחוז לאיתמר", שאותו מספר שהיה להם תחילה, נשאר גם עתה.

שואלת הגמרא: **מאי "ואומר"?** לשם מה צריך להביא ראיה ממקרא נוסף? למה אין די במקרא הראשון, הרי החלוקה החדשה,

שנאמר: "המה יסד דוד ושמואל הראה" (1601) באמונתם" (1602).

הרי לנו, שדוד ושמואל יחד העמידום על עשרים וארבעה משמרות, ולא כפי שאמר רב חמא בר גוריא בשם רב, ששמואל העמידם על שש עשרה, ורק לאחר מכן העמידם דוד על עשרים וארבע!

מבארת הגמרא: **הכי קאמר** [כך היא כוונתו של התנא בברייתא]: **מיסודו של דוד ושמואל הרמתו**, כלומר, על ידי שניהם, שהגדילו כל אחד בתורו את מספר המעמדות — **העמידום** בסופו של דבר על **עשרים וארבע** משמרות.

תניא אידך [שנינו בברייתא אחרת]: מתחילה **משה תיקן להם לישראל שש עשרה משמרות**, בחלוקה שוה בין בני אלעזר לבני איתמר: **שמונה** מהמשמרות היו **מאלעזר**, ו**שמונה** משמרות — **מאיתמר**.

ולאחר מכן, **כשרבו הכהנים בני אלעזר** — על בני איתמר, חלקום [חלקו שוב את המשמרות באופן שונה, שיתאים למספרם היחסי של בני אלעזר ובני איתמר], ו**העמידום על עשרים וארבע**. ששה עשר — מבני אלעזר, ושמונה — מבני איתמר.

שנאמר: **"וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מן בני איתמר** — **ויחלקום**. לבני

המשמרות בזה האופן, יסדו דוד ושמואל, מפני שהם היו נאמנים לה' יתברך, וראו לסדר עבודה זאת באופן שלם. ועיין שם עוד במפרשים.

1603. עיין ברש"ש מה שכתב בביאור מקרא זה.

ושמואל העמידום על עשרים וארבע. מהרש"א, עיין שם.

1601. נביא מכונה "רואה", כי הוא צופה ורואה במראה הנבואה את העתיד לבוא.

1602. פירש הרלב"ג, דהיינו שיסודו אלו

משה שמונה משמרות מכל בית אב. ואילו רב חמא בר גוריא אמר, שמתחילה תיקן משה ארבעה משמרות לכל בית אב.

תיובתא דרב חמא בר גוריא [מהברייתא קשה על על רב חמא בר גוריא]!

אמר לך רב חמא בר גוריא: תנאי היא [מחלוקת תנאים יש בדבר], **ואנא דאמרי כי האי תנא דאמר שמונה** [ואני אמרתי את דברי כשיטת התנא שסובר שהיו מתחילה שמונה משמרות בסך הכל, מבני אלעזר ובני איתמר יחד] (1605).

תנו רבנן: ארבעה משמרות של כהנים עלו מן הגולה לארץ ישראל בזמן שהוקם בית שני [ושאר המשמרות נשאר בגולה, ולא רצו לעלות].

ואלו הן אותן ארבעה משמרות:

א. ידעיה,

שש עשרה לאלעזר ושמונה לאיתמר — כתובה שם בפירוש!

ומבארת הגמרא: **וכי תימא** [כי אם נלמד רק מהמקרא הראשון, שמא תאמר], **כי היכי דנפישו בני אלעזר** [כפי שהרבו את בתי האב של בני אלעזר], **הכא נמי דנפישו בני איתמר שמונה** [כך הרבו את בני איתמר, והעמידום עתה על שמונה],

ובאמת **מעיקרא ארבעה הוו** [מתחילה היו לכל אחד מהם (1604) רק ארבעה בתי אב], אלא שבני אלעזר התרבו מאוד, ולכן העמידום על ששה עשר, ואילו בני איתמר לא התרבו עד כדי כך, ולכן העמידום רק על שמונה —

תא שמע: "בית אב אחד אחז לאלעזר ואחז אחז לאיתמר". שממקרא זה מוכח, שמשמרות בני איתמר נשאר כפי שהיו מתחילה. ורק משמרות בני אלעזר נתרבו.

על כל פנים, מוכח מכאן, שמתחילה תיקן

שמה תיקן שמונה מאלעזר ושמונה מאיתמר, ודוד העמידן על עשרים וארבע, וכתוב אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר, הרי לנו שמשמורת המשמרות של אלעזר — עשה דוד שש עשרה. וכתוב במקרא שהובא לעיל "המה יסד דוד ושמואל", הרי לנו שדוד ושמואל ביחד הוסיפו מאותן שש עשרה שתיקן משה — עד עשרים וארבע. ובענין זה לא מצינו שנחלק התנא של הברייתא הראשונה [למרות שאפשר לומר שהוא חולק, אבל אין לכך הכרח], אם כן, כפי איזו שיטה אמר רב חמא את דבריו?

וכתב, ששמא יש לומר, כיון שרב חמא אמר את דבריו בשם רב, הרי רב תנא הוא — ויכול הוא לחלוק על דברי הברייתא. ומכל מקום

1604. כך כתב רש"י. אמנם לכאורה אפשר היה לבאר גם באופן אחר, שהו"א שמתחילה היו לאלעזר שמונה ולאיתמר ארבעה, ולאחר מכן התרבו והכפילו את מספרם, ולכן תקנו לאלעזר ששה עשר, ולאיתמר — שמונה.

1605. הקשה הגבורת ארי, אמנם דבריו מתאימים עם תחילת דברי הברייתא הראשונה, אבל מה שהוסיף ואמר ששמואל העמידן על שש עשרה, ורק לאחר מכן בא דוד והעמידן על עשרים וארבע, לכאורה אין זה לא כדברי הברייתא הראשונה, ולא כדברי האחרונה, שהרי התנא של הברייתא האחרונה ודאי סובר שדוד ושמואל ביחד העמידום על עשרים וארבע, כיון

ב. הרים,

מה עשו?

ג. פשחור (1606),

ד. ואימר.

כתבו כינוי כל משמרה מחמש המשמרות
החדשות שבמשמרת ידעיה על חתיכת קלף,
וכן את השם "ידעיה", ובללום [ערכבום]
ונתנום בקלפי.

בא ידעיה, ראש המשמרת הראשונה, ונטל
פתקים כנגד חלקו (1607), וכנגד חלק חבריו
שהוסיפו לו, דהיינו עוד חמשה, סך הכל —
שש.

וכפי הסדר שעלו הפתקים בידו, כך היו
משמשים בעבודת בית המקדש. שאותו
שעלה בידו ראשון, היה משמש בשבוע
הראשון מששת השבועות שהיו משמשים
משמרת ידעיה. וכן הלאה, על אותו הסדר.

וכמו כן בא הרים, ראש המשמרת השניה,
ונטל חלקו וחלק חבריו — שש.

וכן עשה פשחור, וכן עשה אימר.

והיות וארבעת המשמרות הללו התנדבו

עמדו נביאים שהיו ביניהם [בין העולים
לארץ ישראל] וחלקום [וחלקו את אותן
ארבע משמרות שעלו מן הגולה], והעמידום
על עשרים וארבעה משמרות. כלומר, חילקו
את כהני כל משמרת מאותן ארבע משמרות
— לששה חלקים.

סדר עבודת המשמרות בבית המקדש היה
קבוע וידוע. ולכן, אילו לא היו מחלקים את
המשמרות, היו ארבעת המשמרות שעלו
עובדות כפי הסדר שהיה כאשר היו עשרים
וארבעה משמרות.

אבל עתה, שחילקו כל משמרת לשש, נוצרה
מחלוקת בין אותן שש משמרות, כי כל אחת
מהן היתה אומרת: אני אשמש ראשונה
בבית המקדש!

ידעיה ברוח הקודש, ועלתה איגרתו בידו
ראשונה. וחזר והכניס ידו ונטל איגרת, וכך עשה
עד שש פעמים.

וכתב הרש"ש, שהוא דוחק. ולכן כתב,
שבאמת על ד' המשמרות לא הוצרכו להגריל
עתה איזו מהם ראשונה, שהרי כבר זכו מימי
דוד כפי הסדר הנזכר כאן: ידעיה חרים וכו'.
אלא, לפי שעתה חלקו כל משמרת לשש, היו
צריכים כל שש ושש מכל משמרה להגריל
ביניהם על סדרן, ולכן עשו ד' קלפיות, ובכל
אחת הניחו השש של כל משמרה לברן, ואז בא
אחד מידעיה לקלפי שהיו בה ששה חלקים של
משמרתו, ונטל אותן בזה אחר זה. וכך עשו
כולם.

מנסה הגמרא ליישב את תחילת דבריו של רב
שלא יסתרו את דברי הברייתא, משום שאם
נמצא תנא שסובר כמותו, ודאי עדיף לומר שהוא
סובר כאותו תנא, מאשר לומר שהוא תנא —
ופליג.

1606. הקשה רש"י, הלא פשחור לא הוזכר
בספר דברי הימים גבי עשרים וארבע משמרות.
והמהרש"א תירץ, שהוא פשחור בן אימר
הכהן, שנזכר בספר ירמיה. ונתרבתה משפחתו,
ונחלקו אימר ופשחור לשתי משמרות. ועיין
בגבורת ארי מה שכתב בזה.

1607. כתב רש"י במסכת ערכין [יב ב], שכוון